

İSG Kanunu Uyum Maliyetlerinin KOBİ'ler Üzerindeki Ekonomik Faydaları ve Bir Araştırma

The Economic Benefits of Spending for OHS Law Code No. 6331 In Smes: A Survey Research

Metin BAYRAM

Dr., Sakarya Üniversitesi, metinbayram@sakarya.edu.tr

M. Cahid ÜNGAN

Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, ungan@sakarya.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 5 Ocak 2017
Düzeltilme Geliş 1 Mart 2017
Kabul 5 Mart 2017

Anahtar Kelimeler:

KOBİ, 6331 Sayılı İSG Kanunu, Uyum
Maliyetleri, İSG Ekonomik Faydaları.

© 2017 PESA Tüm hakları
saklıdır

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, yaklaşık dört yıldır Türkiye'de yürürlükte olan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kanunu hükümlerinin uygulanması için işverenler tarafından yapılan uyum harcamalarının firmalarımıza ekonomik bir fayda sağlayıp sağlamadığını ortaya koymaktır. Araştırmanın hedef kitlesi olarak, Türkiye'de faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükte işletmeler (KOBİ'ler) tarzı firmalar tercih edilmiştir. Çünkü araştırmalar bu tür firmaların maddi gücü nispeten sınırlı olduğu için İSG'ye maliyet gözü ile baktıklarını, bu alana yatırım yapmadıklarını ve bu yüzden İSG performanslarının nispeten kötü olduğunu göstermektedir. Söz konusu firmaların İSG Kanunu yükümlülüklerini karşılamak üzere ne ölçüde uyum maliyeti harcaması yaptıklarını ve buna karşılık son üç yıl içinde ekonomik bir fayda sağlayıp sağlamadıklarını ölçmek üzere, veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma için farklı sektör, NACE kodu ve büyüklükte olan KOBİ tarzı 130 firmadan veri toplanmıştır. Toplanan veriler tanımlayıcı istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, orta ölçekli firmaların İSG Kanununu tam sağlayacak kadar ve maddi gücü nispeten az olan küçük ölçekli firmaların ise İSG Kanunu yükümlülüklerini hemen hemen tam sağlayacak kadar uyum harcaması yaptıklarını ortaya koymaktadır. Diğer önemli bir bulgu; ankete katılan KOBİ'lerin en çok kişisel koruyucu donanım ve iş güvenliği işaret ve levhaları için harcama yaptıklarını, en az ise çalışanların toplu korunması için uyum harcaması yaptıklarını ortaya koymaktadır. Ankete katılan KOBİ'lerin en çok tedavi giderlerinde ve üretim kayıplarında azalma, ve en az ise işgücü devir hızında ve çalışanların devamsızlığında azalma konularında mali kazanç sağladıkları bulunmuştur. Bu araştırmanın bir sonucu olarak, işverenlerin iş kazası olmadan önce İSG önlemleri için harcama yapmasına yönelik proaktif (önleyici) anlayışla hazırlanan 6331 sayılı İSG Kanunu uygulamaları nedeniyle KOBİ tarzı firmalarımızın ekonomik fayda elde edebileceklerine dair yeterli kanıtlar sağlanmıştır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 5 January 2017
Received in revised form 1 March 2017
Accepted 5 March 2017

Keywords:

SME, OHS Law Code No. 6331, OHS
Compliance Costs, OHS Economic
Benefits.

© 2017 PESA All rights reserved

ABSTRACT

The aim of this study is to show whether the compliance expenditures made by the employers for the implementation of the provisions of the OHS Law Code No. 6331, which has been in force for about four years in Turkey, provide economic benefits. SME operating in Turkey were targeted in this study as the research shows that these companies are seeing OHS as a cost burden because of their relatively limited financial strength. And therefore, they are not investing in OHS, and have a relatively poor performance. The questionnaire was used as a means of collecting data to measure how much compliance costs were spent by firms to meet legal requirements, and whether they were providing economic benefits over the last three years. Data were collected from 130 SME in different sectors, NACE code and sizes. The data were then analyzed using descriptive statistical techniques. Findings show that medium-sized firms are spending as much as they can meet the legal requirements, while small-scale firms' spendings are a little bit less than the amount required to meet the legal requirements. Another important finding is that the participants spend the most money on personal protective equipment and safety signs. On the other hand, these companies spend the most money on the OHS and the collective protection of the employees. It has been also found that the SMEs participating in the survey get the most benefit from the decrease in the cost of treatment and production losses, and the least benefit from the reduction in the labour turnover rate and the absence of employees. As a result of this research, sufficient evidence has been provided that the work of the OHS Law Code No. 6331, which is prepared with a proactive (preventive) approach to employers' spending for OHS measures before a work accident, get economic benefits.

GİRİŞ

Çalışanları iş kazası ve meslek hastalıklarından korumayı amaçlayan İSG'nin uygulanmasının üç temel sebebi; ahlaki (moral) nedenler, maliyet ve yasal zorunluluklardır (HSE, 2015). İş kazaların oluşmaması için önceden tedbir almak, kazazedelere tazminat ödemekten ziyade önlem almak, İSG'nin temel hedefidir. İş kazalarının mevcut olumsuz durumu çözümsüz olmayıp tecrübeler, İSG'nin sağlanması hususunda etkili tedbirlerin alınmasıyla iş kazaları sonucu ortaya çıkan maliyetlerin azaltılabileceğini ortaya koymuştur (Koç ve Akbıyık, 2011).

İSG konusu ülkemizde güncel bir konu olmaya devam etmektedir. Çünkü 2014 yılında 301 kişinin can verdiği ülke tarihinin en acı verici maden kazası yaşanmış ve son üç yıldır işverenlerimize ilave mali yükler getiren yasal düzenlemeler yapılmıştır. İş kazası istatistiklerine göre, iş kazası sıralamasında ülkemiz dünyada en alt sıralardadır. Yıllardır uluslararası ve ulusal düzeyde yürütülen çalışmalara rağmen, ülkemizde İSG konusunda istenen düzeye ulaşılamamıştır (Bayram, 2016).

Bunun en başta gelen nedenlerinden birisi İSG konusuna yapılan harcamaların kuruluşlara herhangi bir katkı sağlamadığına, aksine ilave maliyet yükü getirdiğine dair yanlış düşüncelerdir. Hâlbuki işyerinde önlem alınmamasından dolayı oluşan iş kazaları nedeniyle işçilerin üretim sürecinden ister kalıcı isterse geçici olarak uzak kalmaları halinde oluşan insan kaynaklarının kaybı, malzeme, ekipman ve makinaların zarar görmesi, yaralılara yapılan ilk yardım ve tedavi masrafları, kazazedeye işveren tarafından ödenecek tazminatlar firmalar için bazen üstünden kalkılması güç sonuçlar doğurmaktadır. Bu itibarla, işyerlerinde iş kazası ve meslek hastalığı yaşandıktan sonra ortaya çıkan bu gibi çalışanların devamsızlığı, işgücü devir hızı, iş kazası maliyetlerinin azaltılması vb. konularda işverenlerin 6331 sayılı yasaya uyum amacıyla yaptıkları önleme maliyetlerinin firmalarda ekonomik kazanç sağlayıp sağlamadığı hususunun araştırılması bu çalışmanın odak noktasını teşkil etmektedir.

Bu çalışmada, yaklaşık dört yıldır Türkiye'de yürürlükte olan ve önleyici yaklaşımla hazırlanan 6331 sayılı İSG Kanunu hükümlerinin uygulanması için işverenler tarafından yapılan uyum harcamalarının ekonomik bir fayda sağlayıp sağlamadığı araştırılmıştır. Araştırmanın hedef kitlesi olarak, Türkiye'de faaliyet gösteren KOBİ tarzı firmalar tercih edilmiştir. Çünkü araştırmalar bu tür firmaların maddi gücü nispeten sınırlı olduğu için İSG'ye maliyet gözü ile baktıklarını, bu alana yatırım yapmadıklarını ve bu yüzden de İSG performanslarının nispeten kötü olduğunu göstermektedir.

1. İSG Uygulamalarının KOBİ'ler Üzerindeki Ekonomik Faydaları

İşletmelerin karlı ve verimli hale gelmelerinde sağlıklı ve güvenli işyerlerinin önemli katkıları vardır. Sağlıklı ve güvenli işyeri ortamının oluşturulmasında işveren başta olmak üzere tüm çalışanlara önemli görevler düşmektedir. Ayrıca, İSG konusu ülke ekonomileri için bir yatırım ve işverenler açısından yasalar gereği uyulması zorunlu olan bir yükümlülüktür" (Ünlü, 2013).

İSG'nin sağlanması ve iş kazaların önlenmesi amacıyla yapılan önleme maliyetleri ile iş kazası yaşandıktan sonra ortaya çıkan maliyetler karşılaştırıldığında, önlemenin ödemekten daha ucuz olduğu anlaşılır (Koç ve Akbıyık, 2011). Araştırmalar ve istatistikler göstermiştir ki; iş kazalarının maliyetleri işveren ve ekonomi için kaza başına (direkt: endirekt yaklaşık 1:2 den 1:4'e kadar, bazen 20 kat daha fazlası) ve İSG ve önleme harcamaları için yapılan yatırımın geri dönüşümünde (yaklaşık 1:1'den 1:10 kadar) kazanç sağlanmaktadır (Falkner ve ark., 2012). Otuz ülkede yürütülen bir çalışmada şirketlerin yatırımın geri dönüş değeri 1:2.2 bulunmuştur, yani şirketin harcadığı 1 Euro için 2.2 Euro tasarruf (kazanç) sağlanmıştır (Falkner ve ark., 2012). İngiltere'de inşaat sektöründe 79 inşaat taahhüt firması üzerinde yapılan bir araştırma iş kazalarının önlenmesinden dolayı elde edilen toplam faydanın iş kazalarını önlemek için yapılacak harcamaların üç katından daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır (Ikpe ve ark., 2011).

Noweir ve ark. (2013) tarafından yapılan çalışmada mali destek eksikliği, yetersiz yönetim ve iş güvenliği bilgi ve kültürü eksikliğinden ötürü KOBİ'lerde İSG performansının zayıf olduğu

tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Shalini (2009) ise kaza oranının en yüksek olduğu işletmelerin İSG'ne yeterli mali kaynak ayırmayan küçük işletmeler olduğunu bildirmiştir.

Gervais ve ark. (2009) özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde (KOBİ) İSG ve ekonomik performans arasındaki bağlantıyı inceleyen bir gözden geçirme çalışması yapmıştır. İyi iş sağlığı uygulamasının güçlü ekonomik avantajlar sağladığı hususunun kuruluşlara durmadan vurgulanması gerekir. Çünkü bu ilişkinin varlığının kabul görmemesi veya önemsenmemesi iş kazası ve meslek hastalıklarını önlemeye yönelik müdahalelerin etkinliğini sınırlandıracaktır. Ayrıca, iş güvenliğini sağlamak maliyetliyse, "güvensizlik" (iş kazası sonucu ortaya çıkan sonuçlar) de maliyetlidir. Örneğin, kötü sağlık koşullarının iyileştirilmesi, iş kazalarının ve maddi hasarların azalması (iş kazası) maliyetlerin azalmasına yol açabilir. Bunun neticesinde işletmelerin etkinliği iyileşebilir ve bu sayede verimliliği artabilir (Gervais ve ark., 2009). Gervais ve ark. (2009) KOBİ tarzı işyerlerinde işyeri sağlık teşviki programının uygulanmasının kaza, hastalık ve devamsızlığın azalmasına bağlı olarak maliyetlerin azalacağını ortaya koymaktadır. Bunlardan başka, Torp ve Moen (2006) KOBİ'lerde İSG yönetiminin olumlu yönde değişmesinin; İSG faaliyetleri kökenli işçi memnuniyetini, psikososyal çalışma ortamını ve işçilerin sağlıklı davranışlarını olumlu yönde değişmesine neden olacağını ortaya koymuştur.

2. Veri Toplama, Yöntem ve Analiz

2.1. Veri Toplama ve Yöntem

KOBİ tarzı firmaların İSG kanunu yükümlülüklerini karşılamak üzere ne ölçüde uyum maliyeti harcaması yaptıklarını ve buna karşılık son üç yıl içinde ekonomik bir fayda sağlayıp sağlamadıklarını ölçmek üzere, veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Yazarlar tarafından tasarlanan anket formu firmaların kurumsal e-posta adreslerine elektronik ortamda ulaştırılmıştır. Araştırma için farklı sektör, NACE kodu ve büyüklükte olan KOBİ tarzı 130 firmadan veri toplanmıştır. Toplanan veriler tanımlayıcı istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir.

Firmaların İSG'den sorumlu yöneticileri tarafından cevaplanacak şekilde tasarlanan anket formu üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde firmaların demografik özellikleri, ikinci bölümünde İSG Kanunu uyum maliyetleri ve üçüncü bölümde ise İSG ekonomik faydaları ile ilgili sorular sorulmaktadır. Bu kapsamda "İSG Kanunu Uyum Maliyeti" ölçeği ile ilgili yedi ve "Firma Ekonomik Faydası" ölçeği ile ilgili dokuz sorudan oluşan anket formu yazarlar tarafından daha önceki kendi çalışmalarından uyarlanarak tasarlanmıştır.

a. İSG Kanunu Uyum Maliyetleri Ölçeği

Tablo 1.'de değişkenleri verilen İSG Kanunu Uyum Maliyeti ölçeği 6331 sayılı İSG Kanunu esas alınarak yazarlar tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışma Likert tipi ölçek kullanılarak İSG Kanunu uyum maliyetlerini ölçüldüğü literatürdeki ilk çalışma olma özelliğine de sahiptir. İSG Kanunu uyum maliyetlerini ölçmek üzere, 5'li likert tekniği ("1= Hiç harcama yapılmaz", "2=İSG maliyet unsuru olarak gözetilerek az harcama yapılır", "3= İSG Kanununu minimum sağlayacak kadar harcama yapılır", "4= İSG Kanununu tam sağlayacak kadar harcama yapılır" ve "5= Yasal şartların da ötesinde sıfır iş kazası hedefini sağlayacak kadar harcama yapılır") kullanılmıştır.

Tablo 1: İSG Kanunu Uyum Maliyetleri Ölçeği Değişkenleri

UYUM_1- İSG Personeli (İSG Uzmanı, İşyeri Hekim ve diğer çalışanlar) için yapılan uyum harcamaları
UYUM_2- Çalışanların İSG Eğitimi için yapılan uyum harcamaları
UYUM_3- Çalışanların Toplu Korunması (iklimlendirme, havalandırma vb) için yapılan uyum harcamaları
UYUM_4- Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) ve diğer İş Güvenliği Ekipmanlarına yapılan uyum harcamaları
UYUM_5- İş Güvenliği işaret ve levhaları için yapılan uyum harcamaları
UYUM_6- Dış hizmet alımı için yapılan uyum harcamaları - Sağlık Gözetimi, Ortam Ölçümleri, Periyodik Kontroller
UYUM_7- Yangın ve Acil Durum yönetimi için yapılan uyum harcamaları

b. İSG Ekonomik Fayda Ölçeği

İşletmenin işgücü devir hızı, çalışanların devamsızlığı, işletmeye zarar verici davranışları, fiziksel ve ruhsal sağlık durumları ile iş kazası yaşandıktan sonra firmalar tarafından yapılan harcamaları içeren dokuz değişkene sahip İSG Ekonomik Fayda ölçeği Bayram (2016) tarafından geliştirilen Çalışan Memnuniyeti ve İş Kazası Maliyetlerinde Azalma ölçeklerinden uyarlanarak tasarlanmıştır. Bu ölçeği ölçmek üzere 5'li Likert tekniği ("1= Kesinlikle Katılmıyorum", "... "5= Kesinlikle Katılıyorum") kullanılmıştır. İSG Ekonomik Fayda ölçeğinin değişkenleri Tablo 2.'de verilmektedir.

Tablo 2: İSG Ekonomik Fayda Ölçeği Değişkenleri

FAYD_1- İşletmemizin işgücü devir hızı azaldı.
FAYD_2- Çalışanlarımızın devamsızlığı azaldı.
FAYD_3- Çalışanlarımızın işletmeye zarar verici davranışları azaldı.
FAYD_4- Tedavi Giderleri azaldı.
FAYD_5- Çalışanlara yapılan ödemeler azaldı.
FAYD_6- Yönetim Giderleri azaldı.
FAYD_7- İşgücü kayıpları kaynaklı maliyetler azaldı.
FAYD_8- Üretim kayıpları azaldı.
FAYD_9- Siparişin zamanında teslim edilememesi kaynaklı maliyetler azaldı.

3. Bulgular

Bulgular; (1) demografik bulgular, (2) İSG kanunu uyum maliyetleri tanımlayıcı istatistik bulguları ve (3) İSG ekonomik fayda tanımlayıcı istatistik bulguları olmak üzere üç başlık altında ele alınacaktır.

3.1. Demografik Bulgular

Ankete katılan firma yöneticilerinin dağılımı göz önüne alındığında, anketimize en çok iş güvenliği uzmanı (%28), sonra genel müdür (%17) ve kalite müdürü (%12) pozisyonunda katılım sağlanmıştır. Ankete katılan firmaların büyüklüğü (çalışan sayısı) dikkate alındığında, %60 oranında orta ve %40 oranında küçük ölçekli işletmelerden katılım sağlanmıştır. Araştırmamıza %89 oranında imalat ve %11 oranında hizmet sektörü firmaları destek vermiştir. İSG Harcamalarınız için ayrı bir bütçe oluşturuyor musunuz? sorusuna ise katılımcı firmalar, %45 oranında "Evet" ve %55 oranında ise "Hayır" cevabını vermişlerdir. NACE kodları dikkate alındığında ise en çok metal sanayi (%28), makine-ekipman imalatı (%20), değişik hizmet sektörü (%11) ve kimyasal-kauçuk-plastik ürünler imalatı (%8) firmalarından katkı sağlanmıştır.

3.2. İSG Kanunu Uyum Maliyetleri Ölçeği Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

İSG Kanunu Uyum Maliyetleri ölçeği için tüm katılımcı firmalardan toplanan veriler ışığında Tablo 3.'te verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3: İSG Kanunu Uyum Maliyetleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Değişkenler	TÜMÜNDE	
	N	Ort.
UYUM_1 İSG Personeli için yapılan uyum harcamaları	129	4,05
UYUM_2 Çalışanların İSG Eğitimi için yapılan uyum harcamaları	129	3,91
UYUM_3 Çalışanların Toplu Korunması için yapılan uyum harcamaları	129	3,88
UYUM_4 KKD ve diğer İş Güvenliği Ekipmanlarına yapılan uyum harcamaları	129	4,19
UYUM_5 İş Güvenliği işaret ve levhaları için yapılan uyum harcamaları	129	4,15
UYUM_6 Dış hizmet alımı için yapılan uyum harcamaları	129	4,06
UYUM_7 Yangın ve Acil Durum yönetimi için yapılan uyum harcamaları	129	4,00
UYUM_ORT	129	4,03

Bu bulgular; ankete katılım sağlanan tüm KOBİ tarzı firmalarımızın genelde “İSG Kanunu şartlarını tam sağlayacak kadar” uyum harcaması yaptıklarını ve değişken bazında en çok “KKD harcamaları” ile “İş Güvenliği işaret ve levhaları”na ve en az ise “Çalışanların toplu korunması” ile “İSG eğitimi”ne önem verdiklerini ortaya koymaktadır.

Bulgular küçük ve orta ölçekli firma ayırımına göre değerlendirildiğinde, Tablo 4.’te verilen verilere ulaşılmıştır. Bulgular, maddi gücü daha iyi olan orta büyüklükteki işletmelerin İSG önleme faaliyetlerine daha fazla kaynak tahsis ettiğini ve İSG Kanununu yükümlülüklerini tam sağlayacak kadar (5Li Likert değeri=4,10) uyum harcaması yaptıklarını göstermektedir. Maddi gücü nispeten az olan küçük işletmelerin ise İSG Kanunu yükümlülüklerini neredeyse tam olarak sağlayacak kadar (5Li Likert değeri=3,94) uyum harcaması yaptıkları bulunmuştur. Ayrıca, küçük işletmelerin İSG eğitimine kanunun öngördüğü oranda uyum harcaması yapmadıkları bulunmuştur.

Tablo 4: İşletme Büyüklüğü Ayırımına Göre İSG Kanunu Uyum Maliyetleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Küçük İşletme (Çal.Say.=1-49)		Orta İşletme (Çal.Say.=50-249)	
	N	Ort.	N	Ort.
UYUM_1	51	3,94	78	4,12
UYUM_2	51	3,78	78	3,99
UYUM_3	51	3,94	78	3,85
UYUM_4	51	4,02	78	4,31
UYUM_5	51	4,02	78	4,23
UYUM_6	51	3,90	78	4,17
UYUM_7	51	3,94	78	4,04
UYUM_ORT	51	3,94	78	4,10

“İSG için ayrı bütçe yapılıyor mu” sorusuyla ilgili Tablo 5.’te verilen bulgulara ulaşılmıştır. Bulgular İSG için önceden ayrı bir bütçe kalemi tahsis eden firmaların tüm değişkenlerde İSG kanunu yükümlülüklerini tam sağlayacak kadar, bütçe kalemi tahsis etmeyen firmaların ise “İSG Eğitimi” ve “toplu korunma harcamaları” hariç diğer değişkenlerde İSG Kanunu yükümlülüklerini tam sağlayacak kadar uyum harcaması yaptıklarını göstermektedir.

Tablo 5: İSG için ayrı bütçe ayırıyor musunuz? Sorusuna Göre İSG Kanunu Uyum Maliyetleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Değişkenler	EVET (N=58)	HAYIR (N=70)
UYUM_1	4,03	4,06
UYUM_2	3,98	3,85
UYUM_3	4,03	3,76
UYUM_4	4,26	4,14
UYUM_5	4,22	4,08
UYUM_6	4,12	4,01
UYUM_7	3,98	4,01
UYUM_ORT	4,09	3,99

3.3. İSG Ekonomik Fayda Ölçeği Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

İSG Ekonomik Fayda ölçeği için katılımcı firmalardan toplanan veriler ışığında Tablo 6.'da verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 6: İSG Ekonomik Fayda Ölçeği Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Değişkenler	TÜMÜND E	
	N	Ort.
FAYD_1 İşletmemizin işgücü devir hızı azaldı	129	3,16
FAYD_2 Çalışanlarımızın devamsızlığı azaldı	129	3,16
FAYD_3 Çalışanlarımızın işletmeye zarar verici davranışları azaldı	129	3,45
FAYD_4 Tedavi giderleri azaldı	128	3,57
FAYD_5 Çalışanlara yapılan ödemeler azaldı	128	3,43
FAYD_6 Yönetim giderleri azaldı	128	3,36
FAYD_7 İşgücü kayıpları kaynaklı maliyetler azaldı	128	3,47
FAYD_8 Üretim kayıpları azaldı	128	3,49
FAYD_9 Siparişin zamanında teslim edilmemesi maliyetleri azaldı	128	3,29
FAYD_ORT	129	3,38

KOBİ tarzı firmalarımız küçük ve orta ölçek ayrımına göre değerlendirildiğinde Tablo 7.'de verilen bulgulara ulaşılmıştır. İSG kanunu uygulamalarından dolayı son üç yıl içinde ekonomik fayda sağlama konusunda ise, küçük ölçekli firmaların “kararsızım” (5Li Likert değeri=3,08), orta ölçekli firmaların “katılıyorum” (5Li Likert değeri=3,57) tercihine yakın bir algıya sahip oldukları bulunmuştur. Ankete katılan tüm KOBİ firmaları göz önüne alındığında İSG kanunu uygulamaları nedeniyle son üç yıl içinde KOBİ'lerin ekonomik fayda (5Li Likert değeri=3,38) sağladıkları ampirik olarak ortaya konulmuştur. Diğer önemli bir bulgu; ankete katılan KOBİ'lerin en çok ekonomik faydayı “tedavi giderleri”nde (5Li Likert değeri=3,57) ve en az ekonomik faydayı “işgücü devir hızı” ve “çalışanların devamsızlığı”nda (5Li Likert değerleri=3,16) sağladıkları bulunmuştur.

Tablo 7: İşletme Büyüklüğü Ayrımına Göre İSG Ekonomik Fayda Ölçeği Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Küçük İşletme (Çal.Say.=1-49)		Orta İşletme (Çal.Say.=50-249)	
	N	Ort.	N	Ort.
FAYD_1	51	3,06	78	3,23
FAYD_2	51	2,80	78	3,38
FAYD_3	51	3,22	78	3,60
FAYD_4	50	3,20	78	3,81
FAYD_5	50	3,06	78	3,67
FAYD_6	50	2,98	78	3,60
FAYD_7	50	3,18	78	3,65
FAYD_8	50	3,18	78	3,69
FAYD_9	50	3,02	78	3,46
FAYD_ORT	51	3,08	78	3,57

“İSG için ayrı bütçe yapılıyor mu” sorusuyla ilgili Tablo 8.’de verilen bulgulara ulaşılmıştır. Elde ettiğimiz bulgular İSG için önceden ayrı bir bütçe kalemi tahsis eden KOBİ’lerin İSG’nin iyileştirilmesi nedeniyle fazladan bir ekonomik fayda sağlamadıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 8: İSG İçin Ayrı Bütçe Ayırıyor Musunuz? Sorusuna Göre İSG Kanunu Uyum Maliyetleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Değişkenler	EVET (N=58)	HAYIR (N=70)
FAYD_1	3,22	3,11
FAYD_2	3,12	3,18
FAYD_3	3,48	3,42
FAYD_4	3,52	3,61
FAYD_5	3,33	3,51
FAYD_6	3,36	3,36
FAYD_7	3,41	3,51
FAYD_8	3,45	3,53
FAYD_9	3,22	3,34
FAYD_ORT	3,35	3,40

SONUÇ

Bu çalışma KOBİ tarzı işyerlerinde işyeri sağlık teşviki programının uygulanmasının kaza, hastalık ve devamsızlığın azalmasına bağlı olarak maliyetlerin azalacağını ortaya konulduğu Gervais ve ark. (2009) çalışmasını desteklemektedir. Ayrıca, bu çalışma KOBİ’lerde İSG yönetiminin olumlu yönde değişmesinin; İSG faaliyetleri kökenli işçi memnuniyetini, psikososyal çalışma ortamını ve işçilerin sağlıklı davranışlarını olumlu yönde değişmesine neden olduğunu ortaya koyan Torp ve Moen (2006) çalışması ile de tutarlıdır.

Bu çalışma ile, anketimize katılım sağlanan 130 adet KOBİ tarzı firmanın İSG Kanununu tam sağlayacak kadar uyum harcaması ((5Li Likert değeri=4,03) yaptıkları, buna karşın kısmen de olsa ekonomik fayda (5Li Likert değeri=3,38) sağladıkları ampirik olarak ortaya konulmuştur. Ortaya konulan istatistiki verilerden İSG Kanunu uyum amacıyla KOBİ tarzı firmalar tarafından yapılan harcamaların kendilerine ekonomik fayda sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın diğer önemli bir sonucu, orta ölçekli firmaların daha iyi olan İSG ekonomik performansları iş kazalarının önlenmesinde şirket büyüklüğünün dolayısıyla maddi gücün önemli bir faktör olduğunu ortaya koyan Shalini (2009) ve Noweir ve ark. (2013) çalışmalarını teyit etmesidir.

Bir başka sonuç ise; İSG için ayrı bir bütçe kalemi tahsis etmenin KOBİ’lerde ekonomik fayda sağlanması hususunda bir avantaj teşkil etmediği yönündedir.

Her ne kadar yasada 'İşveren; toplu korunma tedbirlerine, kişisel korunma tedbirlerine göre öncelik verir.' hükmü yer alsada işverenlerin uygulaması kolay ve ucuz olan KKD uygulamalarına daha fazla öncelik verdiği bu araştırma ile ortaya konulmuştur.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan bazı öneriler üretilmiştir. Bunlar şöyle sıralanabilir;

- Maliyetlerini azaltarak rekabet avantajı sağlamak isteyen KOBİ tarzı firmalarımızın 6331 sayılı yasa hükümlerine tamamen uymaları,
- İstatistiklere göre ülkemizde en çok iş kazasını yaşadığı ve mali gücü zayıf olan küçük işletmelerin iş güvenliği konusuna maliyet gözü ile bakmamalarını ve bu konuya fazla kaynak tahsis etmeleri.
- İş kazalarının ülke ekonomisine büyük kayıplar verdiği göz önüne alındığında ise; çalışan sayısı 10'dan az olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan devlet desteğinin çalışan sayısı 50'ye kadar olan işletmeleri de kapsayacak kadar genişletilmesi,
- İşverenlerin kişisel korumayı sağlayan KKD'ler yerine İSG konusunda toplu korunma önlemlerine daha fazla önem vermesi.

KAYNAKÇA

- Bayram, M. (2016) "İş Kazası Maliyetlerine Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Ampirik Araştırma" Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstri Mühendisliği Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Boles, M. Pelletier, B. Lynch, W. (2004) "The Relationship Between Health Risks and Work Productivity" *Journal of Occupational Environmental Medicine*, Vol. 46, No.7, pp. 737-745.
- De Greef, M. Van den Broek, K. (2004) "Quality of the working environment and productivity: Research findings and case studies" *European Agency for Safety and Health at Work*, pp. 1-87.
- Falkner, L. Schneider, J. Arnold, J. (2012) "Health and safety, prevention and accident costs in construction industry in international comparison" *Geomech Tunn.*, Vol. 5: pp. 621-630.
- Gervais, R. L. Pawlowska, Z. Bojanowski, R. Kouvonen, A. Karanika-Murray, M. Van den Broek, K. De Greef, M. (2009) "Occupational safety and health and economic performance in small and medium-sized enterprises: a review" *European Agency for Safety and Health at Work*, pp. 1-42.
- HSE (UK) (2015) "LECTURE NOTES: Introduction to Health and Safety in Industry" <http://www.hse.gov.uk/quarries/education/topic1.htm>, Erişim Tarihi: 07.02.2016.
- Ikpe, E. Hammond, F. Proverbs, D. et al. (2011) "Improving Construction Health and Safety: Application of Cost-Benefit Analysis (CBA) for Accident Prevention" *Int J Constr Manag.*, Vol. 11, No. 1: pp. 19-35.
- Koç, M. Akbıyık, N. (2011) "Türkiye'de İş Kazalarının Maliyetleri ve Çözüm Önerileri" *Journal Of Academic Approaches*, Winter 2011, Vol. 2, No. 2: pp. 129-175.
- Mossink, J. (2002) "Inventory of Socioeconomics Costs of Work Accidents" *European Agency for Safety and Health at Work, Topic Centre on Research — Work and Health*, pp. 1-47.
- Muñiz B. F. Montes-Peón, J. M. Vázquez-Ordás C. J. (2009) "Relation between occupational safety management and firm performance" *Saf Sci.*, Vol. 47: pp. 980-991.
- Noweir, M. H. Alidrisi, M. M. Al-Darrab, I. A. et al. (2013) "Occupational safety and health performance of the manufacturing sector in Jeddah Industrial Estate" *Saudi Arabia: A 20-years follow-up study. Saf Sci.*,53: pp. 11-24.

- Shalini, R. T. (2009) “Economic cost of occupational accidents: Evidence from a small island economy” *Saf Sci.*, Vol. 47: pp. 973–979.
- Torp, S. Moen, B. E. (2006) “The effects of occupational health and safety management on work environment and health: A prospective study” *Appl Ergon.*, Vol. 37: pp. 775–783.
- Ünlü, A. E. (2013) “İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının İşletmeler Üzerindeki Ekonomik Etkileri” *İş Müfettişi Yardımcılığı Etüdü*. Bursa, ÇSGB, İş Teftiş Kurulu Başkanlığı yayını, pp. 1–35.
- Zou, P. X.W. Shi, V. Y. Li, Z. (2010) “An econometric evaluation framework for investment in construction safety” In: Editor EC. *Procs 26th Annual ARCOM Conference; 2010 Sep 6-8; Leeds (UK): Association of Resers in Construction Management.*